

УДК 364.6:361.7

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.11>

Олена МАРТИНЕНКО

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна, 01030

ORCID: 0009-0002-6069-3817

Бібліографічний опис статті: Мартиненко, О. (2024). Соціальна робота благодійних фондів в Україні з особами, які перебувають на деокупованих територіях. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 77–83, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.11>

СОЦІАЛЬНА РОБОТА БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

В умовах сьогодення соціальна робота благодійних фондів в Україні з особами, які перебувають на деокупованих територіях, є важливою для забезпечення їхніх базових потреб і відновлення нормального життя. Мета статті полягає у висвітленні ключових особливостей соціальної роботи благодійних фондів з особами, які перебувають на деокупованих територіях України та визначення проблем, які їй перешкоджають. Методологія дослідження включає описові методи, спостереження, аналіз, синтез. Наукова новизна полягає у вивченні роботи вітчизняних благодійних фондів на деокупованих територіях в умовах російсько-української війни. Висновки. З'ясовано, що соціальна робота благодійних фондів в Україні реалізується через різні форми й інструменти (надання матеріальної допомоги, медичного забезпечення, психологічної підтримки, освітні програми, тимчасове проживання та реінтеграційні програми для внутрішньо переміщених осіб і постраждалих від конфлікту тощо). В ході дослідження автором систематизовано інформацію про основні благодійні фонди, які займаються соціальною діяльністю з особами на деокупованих територіях (благодійний фонд «Let's help», громадське об'єднання «Крізь війну», Центр Волонтерства та Захисту, благодійний фонд Віктора Лециньського, громадська організація «Звичайні люди», громадська організація «Всеукраїнський молодіжний рух Let's do it Ukraine», національна скаутська організація України «Пласт»). Також за результатами дослідження сформована низка проблем, які перешкоджають подальшому розвитку благодійних фондів. З'ясовано, що благодійні фонди, які працюють на деокупованих територіях, стикаються з обмеженим доступом до цих територій через складні умови й необхідність отримання спеціальних дозволів, а також із зруйнованою інфраструктурою, що ускладнює реалізацію соціальної роботи. Обмеженість фінансових і людських ресурсів разом із бюрократичними перешкодами додатково ускладнюють реалізацію програм допомоги.

Ключові слова: соціальна допомога, психологічна підтримка, благодійність, громадські організації, вразлива група населення.

Olena MARTYNENKO

PhD student, Specialty 231 Social Work, Mykhailo Dragomanov State University of Ukraine, 9 Pyrohov str., Kyiv, Ukraine, 01030

ORCID: 0009-0002-6069-3817

To cite this article: Martynenko, O. (2024). Sotsialna robota blahodiinykh fondiv v Ukraini z osobamy, yaki perebuvaiut na deokupovanykh terytoriakh [Social work of charitable foundations in Ukraine with persons living in de-occupied territories]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 77–83, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.3.11>

SOCIAL WORK OF CHARITABLE FOUNDATIONS IN UKRAINE WITH PERSONS LIVING IN DE-OCCUPIED TERRITORIES

In today's conditions, the social work of charitable foundations in Ukraine with persons who are in the de-occupied territories is important for ensuring their basic needs and restoring normal life. **The purpose** of the article is to highlight the key features of the social work of charitable foundations with people located in the de-occupied territories of Ukraine and to identify the problems that hinder it. **The research methodology** includes descriptive methods, observation, analysis, synthesis. **The scientific novelty** lies in the study of the work of domestic charitable foundations in

the de-occupied territories in the context of the russo-Ukrainian war. **Conclusions.** It has been determined that the social work of charitable foundations in Ukraine is implemented through various forms and instruments (provision of material assistance, medical care, psychological support, educational programs, temporary housing, and reintegration programs for internally displaced persons and those affected by the conflict). During the study, the author systematized information about the main charitable foundations engaged in social activities with people in the de-occupied territories (the "Let's help" charitable foundation, the "Through the War" public association, the Center for Volunteerism and Protection, the Viktor Leshchinsky Charitable Foundation, the "Ordinary People" public organization, the "All-Ukrainian Youth Movement Let's do it Ukraine" public organization, and the national scout organization of Ukraine "Plast"). Additionally, based on the research results, a number of problems hindering the further development of charitable foundations have been identified. It has been established that charitable foundations working in the de-occupied territories face limited access to these areas due to difficult conditions and the need to obtain special permits, as well as destroyed infrastructure, which complicates the implementation of social work. The limited financial and human resources, along with bureaucratic obstacles, further complicate the implementation of aid programs.

Key words: social assistance, psychological support, charity, public organizations, vulnerable population group.

Актуальність проблеми. Надання соціальних послуг є ключовою функцією будь-якої держави, але під час війни кількість людей, які потребують підтримки, значно зростає. За два роки війни кількість осіб з інвалідністю збільшилася на 300 тисяч, досягнувши 3 мільйонів (В Україні налічується, 2023). Російська агресія проти України завдає величезних втрат як людських, так і матеріальних ресурсів. Громадяни стикаються зі зруйнованою інфраструктурою, втратою житла, транспортних засобів, роботи й елементарних засобів для існування. Велика кількість людей змушена покинути своє житло. За останніми даними, це близько 5 мільйонів осіб (15 серпня Мінсоцполітики, 2023). Оскільки війна триває, кількість потребуючих допомоги, постійно зростає. Питання благодійної діяльності й соціальної підтримки осіб, які перебувають на деокупованих територіях, набуває важливого значення у контексті забезпечення їхнього соціального добробуту й покращення якості життя. Соціальна робота благодійних фондів стає ключовим чинником забезпечення необхідної підтримки й допомоги цільовій аудиторії. Отже, дана тема актуальна у зв'язку з необхідністю забезпечення соціального захисту й підтримки осіб, які перебувають на деокупованих територіях, їхнього соціального включення, доступу до освіти, медичної допомоги й інших соціальних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню діяльності благодійних фондів присвячена значна кількість наукових робіт. Зокрема у своїй науковій роботі В. Сичова і Т. Полонець досліджували зростання чисельності благодійних організацій в Україні й трансформацію одноразових гуманітарних акцій до регулярної соціальної роботи з ветеранами російсько-української війни та внутрішньо

переміщеними особами. Автори обґрунтували місце благодійності в соціальній роботі, аналізуючи діяльність українських благодійних фондів і співробітників територіальних центрів соціального обслуговування на прикладі Харківської області (Сичова, Полонець, 2020).

В. Харабет, Марченко І. Ф. та Андрющенко А. І. вивчаючи проблеми соціального захисту населення сучасної України, запропонували основні шляхи їх розв'язання й акцентували увагу на необхідності реформування системи соціальної допомоги (Харабет та ін., 2017).

А. Nilsson, А. Erlandsson, D. Västfjäll, та ін. звернули увагу на застосування теорії моральних засад у психології благодійності, вплив моральних цінностей на поведінку людей під час здійснення благодійної діяльності (Nilsson et al., 2020).

Л. Головка та Т. Головка у своїй роботі розглянули волонтерську діяльність як чинник резиліентності та нарощування соціального капіталу в громадах на прикладі громади Київської області (Головка, Головка, 2023).

Автори О. Панькова і О. Касперович вивчали розвиток українського волонтерського руху в умовах збройної агресії Росії, акцентуючи увагу на викликах і можливостях відновлення України після війни (Панькова, Касперович, 2022).

О. Ткач із співавторами досліджували питання покращення механізмів соціального партнерства у системі «уряд – бізнес – громадянське суспільство» в контексті європейської інтеграції, зазначаючи важливість цього процесу для гармонійного розвитку суспільства (Tkach et al., 2023).

Отже, незважаючи на велику кількість досліджень діяльності благодійних фондів в Україні, особливості соціальної роботи благодійних

фондів з особами, які перебувають на деокупованих територіях потребують фундаментальних розвідок і осучаснення.

Мета дослідження – висвітлення ключових особливостей соціальної роботи благодійних фондів з особами, які перебувають на деокупованих територіях України та визначення проблем, які їй перешкоджають.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Як повідомила британська організація Charities Aid Foundation (далі – CAF), Україна зайняла друге місце у Світовому індексі благодійності (World Giving Index) по результатах 2023 року. Також слід додати, що ще у 2010 році Україна займала лише 150 місце, тобто лише 5% населення брало участь у волонтерській роботі. З 2020 року в Україні почали формуватися тенденції до зростання благодійної активності в українському суспільстві. За даними CAF, у 2021 році вже 43% населення України брали участь у різних видах благодійної діяльності, що дало змогу країні піднятися на 20 місце в загальному рейтингу. У 2022 році Україна посіла 10 позицію, що свідчить про високий рівень активності громадян у сфері благодійної діяльності й соціальної підтримки і відображає загальний інтерес та залученість українського суспільства до підтримки благодійних ініціатив (World Giving Index, 2023).

Згідно із Законом України «Про благодійну діяльність» благодійна діяльність трактується як «добровільна особиста та/або майнова допомога..., що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара» (Про благодійну діяльність, 2012).

Отже, соціальна робота благодійних фондів – це, в першу чергу, комплекс дій і програм, спрямованих на надання соціальної допомоги й підтримки особам, які потребують допомоги через благодійні організації або фонди. Така діяльність включає організацію й здійснення проєктів і програм, спрямованих на розв'язання соціальних проблем, підтримку вразливих груп населення, а також надання матеріальної, психологічної та іншої форми допомоги. Метою соціальної роботи благодійних фондів є полегшення страждань і покращення якості життя осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах або потре-

бують підтримки у різних аспектах їхнього життя (Харабет та ін., 2017).

Соціальна робота благодійних фондів в Україні реалізується через різноманітні форми й інструменти, які включають надання матеріальної допомоги, медичного забезпечення, психологічної підтримки, освітні програми, тимчасове проживання та реінтеграційні програми для внутрішньо переміщених осіб і постраждалих від конфлікту (Тkach, 2023). Такі інструменти мають забезпечити базові потреби і підтримати реабілітацію й соціальну адаптацію людей, які постраждали від воєнних дій.

В таблиці 1 автором систематизовано основні форми і інструменти соціальної роботи благодійних фондів на деокупованих територіях.

Отже, різноманітні форми й інструменти соціальної роботи благодійних фондів на деокупованих територіях необхідні для забезпечення потреб населення та підтримки вразливих груп. Такі ініціативи сприяють покращенню якості життя та соціальної адаптації людей, які постраждали від воєнного конфлікту.

З початку повномасштабної війни, розпочатої росією, в Україні офіційно зареєстровано близько 9 тисяч благодійних фондів і 6 тисяч громадських організацій (В Україні з початку вторгнення, 2023).

У таблиці 2 систематизовано основні благодійні фонди, які займаються соціальною діяльністю з особами на деокупованих територіях України.

Незважаючи на знану кількість благодійних фондів і громадських організацій в Україні, в своїй діяльності вони стикаються з проблемами й перешкодами, які зазвичай гальмують їх подальшу діяльність.

Доступ до деокупованих територій є однією з найгостріших проблем у роботі благодійних фондів. Умови, які виникають на цих територіях, часто призводять до складних ситуацій, що унеможливають безпечний доступ гуманітарних місій і працівників соціальних служб. Благодійні фонди, які намагаються надавати допомогу громадянам на цих територіях, часто стикаються з вимогою отримання спеціальних дозволів від владних структур або військових формувань, що затримує або блокує доставку допомоги. Такі обмеження призводять до того, що значна частина потребуючих осіб залишається поза досяжністю гуманітарної допомоги й соціальних програм.

Таблиця 1

**Основні форми і інструменти соціальної роботи благодійних фондів
на деокупованих територіях**

№	Форми і інструменти	Опис
1	Надання матеріальної допомоги	Така форма соціальної роботи передбачає надання фінансової або матеріальної підтримки для задоволення основних потреб населення на деокупованих територіях, таких як харчування, одяг, житло, тепло та інші необхідні речі для комфортного і безпечного життя.
2	Медичне забезпечення	Така форма соціальної роботи орієнтована на надання медичної допомоги й доступ до медичних послуг для постраждалих осіб. Вона може включати медичні огляди, лікування, реабілітацію, постачання ліків та медичного обладнання.
3	Психологічна підтримка	Форма роботи, яка забезпечує психологічну підтримку й консультування для тих, хто потребує допомоги у подоланні стресу, тривоги, депресії та інших психологічних проблем, пов'язаних з воєнним конфліктом.
4	Освітні програми	Форма роботи, яка спрямована на забезпечення доступу до освіти для дітей та дорослих на деокупованих територіях, що включає організацію навчальних програм, курсів, тренінгів та інших освітніх заходів
5	Тимчасове проживання	Така форма роботи передбачає забезпечення тимчасового проживання для тих, хто втратив своє житло через воєнний конфлікт. Це включає створення тимчасових притулків, надання проживання у відкритих пунктах тимчасового проживання або забезпечення фінансової допомоги для оренди житла.
6	Реінтеграційні програми	Така форма роботи спрямована на підтримку повернення та соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від конфлікту. Вона включає програми з професійної підготовки, підтримку пошуку роботи, психологічну підтримку та інші заходи, спрямовані на відновлення їхнього соціального статусу та самостійного життя.

Джерело: складено автором на основі (Pankova, Kasperovych, 2022; Головка, Головка., 2023; Nilsson et al., 2020)

Таблиця 2

**Основні благодійні фонди, які займаються соціальною діяльністю з особами
на деокупованих територіях**

№	Благодійний фонд або проєкт	Опис соціальної діяльності
1	2	3
1	Благодійний фонд «Let's help»	Протягом останніх трьох років співпраці з Corteva Agriscience, благодійний фонд Let's Help успішно реалізував соціальні програми, спрямовані на допомогу самотнім людям похилого віку. Завдяки цій співпраці понад 4000 людей отримали необхідну підтримку й допомогу. У вересні 2023 року благодійний фонд Let's Help отримав ще одну грантову допомогу від Corteva Agriscience для реалізації адресної продуктової допомоги для 367 пенсіонерів у південно-східному регіоні України. Сукупний розмір допомоги, яка надається компанією з 2020 року, склав 25 тисяч доларів США. Ця допомога полегшує фінансові й побутові труднощі та сприяє підвищенню життєвого рівня місцевого населення.
2	Громадське об'єднання «Крізь війну»	Основний напрямок діяльності благодійного фонду – допомога дітям, їхнім батькам та лікарям у боротьбі з тяжкими хворобами. Фонд надає фінансову підтримку для оплати медикаментів, діагностики, лікувальних процедур та реабілітації. Крім того, фонд купує обладнання та матеріали для медичних закладів, підтримує навчання лікарів, забезпечуючи їм доступ до новітніх знань і методик лікування.
3	Центр Волонтерства та Захисту	Даний благодійний фонд реалізує значну кількість проєктів у сфері соціальної роботи, які спрямовані на підтримку людей на деокупованих і прифронтових територіях. Організація координує роботу волонтерів, які надають різноманітні соціальні послуги, включаючи гуманітарну допомогу, психологічну підтримку, соціальний супровід й консультації. Центр активно співпрацює з місцевими громадами, забезпечуючи адресну допомогу тим, хто її найбільше потребує, включаючи внутрішньо переміщених осіб, людей похилого віку, дітей-сиріт та багатодітні сім'ї.

1	2	3
4	Благодійний фонд Віктора Лещинського	Фонд допомагає переселенцям і біженцям, здійснює соціальну діяльність на деокупованих територіях країни.
5	Громадська організація «Звичайні люди»	З 2019 року по 2022 рік активно надає психологічну підтримку дітям і сім'ям з важкою долею у реабілітаційних центрах, лікарнях і будинках сімейного типу. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну організація підтримує гуманітарною допомогою нужденних мешканців, лікарні та прифронтові громади Харківської області. З січня 2023 року до сьогодні центр сприяє відновленню інфраструктури деокупованих територій. Організація реалізує проекти з надання психологічної допомоги, відкриття дитячих і молодіжних просторів, відновлення житла й громадських будівель, надання медичної допомоги у прифронтових зонах. Центр продовжує всебічно підтримувати нужденних, забезпечуючи їх необхідними ресурсами та допомогою.
6	Громадська організація «Всеукраїнський молодіжний рух Let's do it Ukraine»	Громадська організація об'єднує ініціативну молодь, що допомагає українцям, які найбільше цього потребують. Вони реалізують численні проекти, спрямовані на підтримку соціально вразливих верств населення
7	Національна скаутська організація України «Пласт»	Метою організації є патріотичне виховання та самовиховання української молоді на основі християнських моральних принципів. Як неополітична та позаконфесійна організація, «Пласт» формує свідомих, відповідальних та повноцінних громадян, лідерів українського суспільства, які активно залучені до місцевої, національної та світової спільнот.

Джерело: власна розробка автора

Зруйнована й пошкоджена інфраструктури також унеможливають здійснення соціальної діяльності. Часто на деокупованих територіях відсутній доступ населення до основних життєвих потреб (вода, електроенергія, медичні послуги, освіта тощо). Нестабільна політична ситуація й військові дії призводять до пошкодження або знищення шкіл, лікарень, доріг та інших інфраструктурних об'єктів. Це створює серйозні труднощі для організацій, які намагаються надати людям допомогу, оскільки їм доводиться вирішувати проблеми з доставкою необхідних матеріалів і ресурсів на ці території. Без належної інфраструктури важко забезпечити належну безпеку й ефективність роботи, що може призвести до втрат часу, коштів та ресурсів. Крім того, недостатня інфраструктура може поглибити існуючу соціальну нерівність та обмежити можливості розвитку місцевого населення.

Все більш серйозною проблемою для багатьох благодійних фондів, які діють на деокупованих територіях, є обмеженість фінансових ресурсів. Україна, яка тривалий час перебуває у стані війни, в першу чергу, виснажена фінансово. Фінансові обмеження ускладнюють здійснення програм допомоги та реалізацію проектів, оскільки потреби населення значні, а ресурси обмежені.

Не меншої уваги потребує обмеженість людських ресурсів, тобто працівників і волонтерів, які готові працювати на цих територіях через ризик і небезпеку. Такі обмеження часто уповільнюють здатність фондів надавати ефективну й адекватну допомогу населенню, яке знаходиться на деокупованих територіях, та ставлять під загрозу успішність програм і проектів.

Ускладнюють роботу благодійних фондів на деокупованих територіях також системні перешкоди, такі як бюрократичні процедури та складність отримання необхідних дозволів і ліцензій. До таких проблем можна віднести й тривалі терміни розгляду заявок, неодноразові перевірки та аудити, незрозумілі або суперечливі вимоги з боку держави. Час, який витрачається на розв'язання адміністративних питань, істотно затримує реалізацію проектів і програм допомоги, призводить до втрати фінансових ресурсів і зростання недовіри з боку донорів. До того ж, складність отримання дозволів і ліцензій створює додатковий стрес для працівників благодійних фондів і знижує їхню мотивацію й ентузіазм.

Подолати розглянуті проблеми і забезпечити ефективну й своєчасну допомогу потребуючим на деокупованих територіях можна зокрема шляхом оптимізації використання

ресурсів і спрощення адміністративних процедур.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження виявлено, що соціальна робота благодійних фондів в Україні здійснюється шляхом використання різноманітних інструментів та програм, спрямованих на підтримку осіб, які перебувають на деокупованих територіях. Систематизація основних благодійних фондів дала змогу зрозуміти розмаїття заходів, які вони вживають для забезпечення соціальної діяльності й підтримки населення. Дослідження також показало, що благодійні організації стикаються з численними перешкодами у своїй роботі, включаючи складність доступу до територій, обмеженість фінансових і людських ресурсів,

а також бюрократичні перешкоди. Ці проблеми ускладнюють реалізацію програм допомоги та можуть обмежувати ефективність соціальної діяльності на деокупованих територіях.

Практична значимість результатів цього дослідження полягає в тому, що вони можуть служити основою для розроблення ефективних стратегій, спрямованих на подолання проблем і удосконалення діяльності благодійних фондів на деокупованих територіях.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розширення проблемних аспектів управління ресурсами та координації дій між різними благодійними організаціями, що працюють у цьому напрямку, для оптимізації їхньої діяльності та забезпечення більшої ефективності при наданні соціальної підтримки населенню.

ЛІТЕРАТУРА:

1. 15 серпня Мінсоцполітики спрямувало понад 5,7 млрд грн на виплату допомоги для ВПО. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/15-serpnia-minsotspolityky-spriamovalo-ponad-57-mlrd-hrn-na-vyplatu-dopomohy-dlia-vpo> (дата звернення: 2.07.2024).
2. В Україні з початку вторгнення РФ зареєстрували 9000 благодійних фондів та 6000 громадських організацій. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3769754-v-ukraini-z-pochatku-vtorgnenna-rf-zareestruvali-9000-blagodijnih-fondiv-ta-6000-gromadskih-organizacij.html> (дата звернення: 2.07.2024).
3. В Україні налічується 3 мільйони людей з інвалідністю. URL: <https://minre.gov.ua/2023/09/22/v-ukrayini-nalichuyetsya-3-miljony-lyudej-z-invalidnistyu/> (дата звернення: 2.07.2024).
4. Головка Л., Головка Т. Волонтерська діяльність як фактор резиліентності та нарощування соціального капіталу в громадах (на прикладі однієї з громад Київської області). *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 4(54). С. 38–54. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2023.04.028>.
5. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5.07.2012 р. № 5073-VI. Дата оновлення: 23.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> (дата звернення: 3.07.2024).
6. Сичова В. В., Полонець Т. С. Благодійна діяльність як основа соціальної роботи. *SOCIOПРОСТІР*. 2020. № 9. С. 31–40. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2020-9-04>.
7. Харабет В. В., Марченко І. Ф., Андрущенко А. І. Соціальний захист населення сучасної України: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / за ред. І. Ф. Марченко. Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2017. 336 с.
8. Nilsson A., Erlandsson A., Västfjäll D. Moral Foundations Theory and the Psychology of Charitable Giving. *European Journal of Personality*. 2020. Vol. 34. P. 431–447. DOI: <https://doi.org/10.1002/per.2256>.
9. Pankova O., Kasperovych O. Ukrainian Volunteer Movement Under Conditions of Armed Russian Aggression: Opportunities, National, and Global Challenges for Ukraine's Post-War Recovery. *Journal of European Economy*. 2022. Vol. 21, no 3. P. 270–87. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.03.270>.
10. Tkach O., Batrymenko O., Rudenko S., Tovmash D., Tupytsia O., Yakovleva L. Improving mechanisms of social partnership in the system of «government-business-civil society» in the context of European integration. *Cuestiones Políticas*. 2023. Vol. 41, no 79. P. 642–662. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4179.43>.
11. World Giving Index 2023. Global trends in generosity. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/wgi_report_2023_final.pdf?sfvrsn=402a5447_2 (дата звернення: 3.07.2024).

REFERENCES:

1. 15 serpnia Minsotspolityky spriamovalo ponad 5,7 mlrd hrn na vyplatu dopomohy dlia VPO [On August 15, the Ministry of Social Policy directed more than UAH 5.7 billion to pay aid to IDPs]. *Uriadovyi portal – Government portal*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/15-serpnia-minsotspolityky-spriamovalo-ponad-57-mlrd-hrn-na-vyplatu-dopomohy-dlia-vpo> [in Ukrainian].
2. V Ukraini z pochatku vtorhennia RF zareiestruvaly 9000 blahodiinykh fondiv ta 6000 hromadskykh orhanizatsii [In Ukraine, since the beginning of the invasion of the Russian Federation, 9,000 charitable foundations and 6,000 pub-

lic organizations have been registered]. *Ukrinform*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3769754-v-ukraini-z-pocatku-vtorgnenna-rf-zarestruvali-9000-blagodijnih-fondiv-ta-6000-gromadskih-organizacij.html> [in Ukrainian].

3. V Ukraini nalichuietsia 3 miliony liudei z invalidnistiu [There are 3 million people with disabilities in Ukraine]. *Ministerstvo z pytan reintehratsii tymasovo okupovanykh terytorii Ukrainy – Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine*. Retrieved from <https://minre.gov.ua/2023/09/22/v-ukrayini-nalichuyetsya-3-miljony-lyudej-z-invalidnistyu/> [in Ukrainian].

4. Holovko, L., Holovko, T. (2023). Volonterska diialnist yak faktor rezylitnosti ta naroshchuvannia sotsialnoho kapitalu v hromadakh (na prykladi odniiei z hromad Kyivskoi oblasti) [Volunteer Activity as a Factor of Resiliency and Building up Social Capital in Communities (on the Example of One of the Communities of Kyiv Region)]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 4(54), 38–54. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2023.04.028> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy Pro blahodiinu diialnist ta blahodiini orhanizatsii pryiniaty 5 lyp. 2012 roku № 5073-VI [Law of Ukraine On charitable activities and charitable organizations from July 5 2012, № 5073-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text> [in Ukrainian].

6. Sychova, V. V., Polonets, T. S. (2020). Blahodiina diialnist yak osnova sotsialnoi roboty [Charitable activity as the basis of social work]. *SOCIOPROSTIR – SOCIAL SPACE*, 9, 31–40. DOI: <https://doi.org/10.26565/2218-2470-2020-9-04> [in Ukrainian].

7. Kharabet, V. V., Marchenko, I. F., & Andriushchenko, A. I. (2017). *Sotsialnyi zakhyst naseleattia suchasnoi Ukrainy: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Social protection of the population in modern Ukraine: problems and ways of their solution]*. I. F. Marchenko (Ed.). Mariupol : DVNZ «PDTU» [in Ukrainian].

8. Nilsson, A., Erlandsson, A., & Västfjäll, D. (2020). Moral Foundations Theory and the Psychology of Charitable Giving. *European Journal of Personality*, 34, 431-447. DOI: <https://doi.org/10.1002/per.2256>.

9. Pankova, O., Kasperovych, O. (2022). Ukrainian Volunteer Movement Under Conditions of Armed Russian Aggression: Opportunities, National, and Global Challenges for Ukraine’s Post-War Recovery. *Journal of European Economy*, 21(3), 270–87. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.03.270>.

10. Tkach, O., Batrymenko, O., Rudenko, S., Tovmash D., Tupytsia O., & Yakovleva L. (2023). Improving mechanisms of social partnership in the system of «government-business-civil society» in the context of European integration. *Cuestiones Políticas*, 41(79), 642–662. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4179.43>.

11. World Giving Index 2023. Global trends in generosity. Retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/wgi_report_2023_final.pdf?sfvrsn=402a5447_2